

Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen op de nieuwbouwlocatie 'De Veste' te Emmen (Dr.)

G.J. de Roller

ARC-Rapporten 2003-84

Groningen
28 januari 2003
ISSN 1574-6887

1 Inleiding

1.1 Objectgegevens

Provincie	Drenthe
Gemeente	Emmen
Plaats	Emmen
Toponiem	De Veste
Kaartblad	17H en 18C
Coördinaten	259.800/535.500
Periode	–
Type object	–
Type bodem	Zandgrond
Geomorfologie	Dekzandrug

1.2 Aanleiding van het onderzoek

De aanleiding van dit onderzoek zijn de woningbouwplannen op de locatie ‘De Veste’ te Emmen. De ontwikkeling van dit gebied wordt uitgevoerd door Roelofs & Haase projectontwikkeling BV te Rijssen. In het kader van het beleid van de Nederlandse Rijksoverheid betreffende de archeologie (Verdrag van Malta) en de implementatie hiervan in de Nederlandse wetgeving heeft Roelofs & Haase Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) opdracht gegeven om een archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen uit te voeren. Het veldwerk vond plaats op 23 januari 2003 en is uitgevoerd door drs. ing. G.J. de Roller en mw. drs. M. Essink.

1.3 Ligging van het onderzoeksgebied

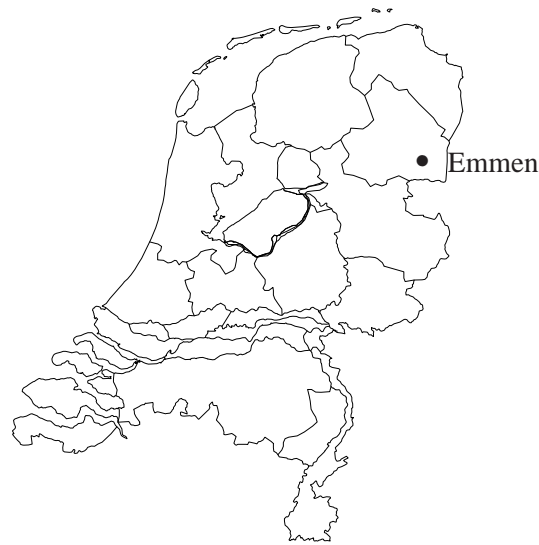
Het onderzoeksgebied ligt aan de noordostrand van Emmen, net ten noorden van de woonwijk Emmerhout en ten westen van de Emmerschans aan de Laan van het Kwekebos. Het te bebouwen oppervlak bedraagt ongeveer 4 hectare.

1.4 Doel van het onderzoek

Het onderzoek had als doel om na te gaan of de bodemopbouw van het terrein ongestoord is en of er archeologische indicatoren aanwezig zijn.

1.5 Geoarcheologische context

Het terrein vormt de rand van een voormalige zandwinning en ligt op de rand van de Hondsrug. Op de stafkaarten uit 1850-1855 is het terrein niet ontgonnen. Het terrein is volgens deze kaart geaccidenteerd. Ten oosten van het gebied ligt de Emmerschans, een fortificatie met een aarden wal uit 1593 die in 1800 een verbouwing heeft ondergaan. Uit de in Archis (archeologisch informatiesysteem voor Nederland) opgenomen meldingen blijkt dat er van het onderzoeksterrein zelf geen meldingen bekend zijn. Iets buiten het onderzoeksterrein zijn een Celtic Field (prehistorisch akkerland; coördinaten 259.3/535.8), een Bronstijd-huis of een nederzetting

Afbeelding 1 De ligging van het onderzoeksgebied.

uit het Neolithicum (coördinaten 259.45/535.10) en een zestal grafheuvels aangetroffen (coördinaten 259.12/535.19, 260.30/535.35, 259.25/535.05, 259.00/535.30, 259.24/535.40 en 259.34/535.00). De archeologische verwachting van het onderzoeksterrein is daarom hoog.

Op dit moment is het onderzoeksterrein een braakliggend terrein, in gebruik als hondentoilet en speelterrein voor de jeugd met veel ingegraven hutten. Op de rand van de zandwinput is bossage aanwezig. Naar de woonwijk toe gaat het bos over in ruigte met rozenbottels, bramen en brandnetels. Het terrein is geaccidenteerd met bulten en kuilen. In het westen is een trapveldje. Door de ruige begroeiing en het geaccidenteerde oppervlak is het terrein slecht toegankelijk en is zichtoriëntatie lastig. Het terrein helt in noordelijke richting en gaat via een steilrand naar de ruim 10 m dieper gelegen zandwinplas.

1.6 Werkwijze

Om de doelstelling te kunnen verwezenlijken werden op het onderzoeksterrein in totaal dertig boringen gezet ten behoeve van de archeologie (afb. 2). Deze boringen werden verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen. De raai-afstand bedroeg 25 m en de onderlinge boorafstand in de raai was 40 tot 50 m. Tussen de boorraaien verspringen de boorpunten 25 m zodat een goede verspreiding van de boorpunten over het terrein werd verkregen. De raaien zijn noordzuid georiënteerd.

De boorkernen werden zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Vervolgens werd gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot.

Voor het boren is gebruik gemaakt van een verlengbare edelmanboor met een diameter van 7 cm. Naast het boren is, voor zover mogelijk, een oppervlaktekartering uitgevoerd, bestaande uit het aflopen van het gehele terrein en het inspecteren

van allerlei ontsluitingen waaronder molshopen. De vondstzichtbaarheid was door de ruige begroeiing van het terrein slecht.

2 Resultaten

2.1 Bodemopbouw

De bodemopbouw is over het algemeen verstoord. Langs de Laan van het Kwekebos is de bodem tot op grote diepte verstoord en is er grond opgebracht. Ook langs de rand van de zandafgraving is een niet-natuurlijke bodemopbouw aanwezig. Plaatselijk bestaat de bovenste meter grond uit keileem. Vermoedelijk heeft hier een gronddepot van de zandafgraving gelegen. Na sluiting van de zandwinning is het terrein geëgaliseerd en zijn de bomen geplant.

In het middendeel is een veraard, veenachtig laagje boven een inspoelingshorizont gevonden (boringen 11 en 12). Dit organische materiaal is alleen in de laagte van het terrein aangetroffen. Het betreft ingespoeld materiaal dat door versturende activiteiten is bedekt met een laag grond. Het is van subrecente ouderdom. Alleen in de boringen 5, 7, 15, 18 en 26 is een natuurlijke bodemopbouw aanwezig met een inspoelingshorizont.

Twee boorraaien zijn nader uitgewerkt, namelijk raai A–A' met boringen 13, 12 en 11 en raai B–B' met boringen 2, 7, 12, 20 en 22 (bijlage 1). Uit deze boorraaien blijkt de abrupte overgang tussen de bouwvoor en de onderliggende grondlagen en de van boorpunt tot boorpunt wisselende bodemopbouw.

2.2 Vondsten

Tijdens het onderzoek zijn in de boorkernen geen archeologische indicatoren gevonden. Daar waar een inspoelingshorizont aanwezig was, bevond zich aan de onderkant hiervan vaak een concentratie natuursteen van grindformaat. Bij de oppervlaktekartering zijn in de geïnspecteerde molshopen ook geen archeologische indicatoren aangetroffen.

3 Conclusie en aanbeveling

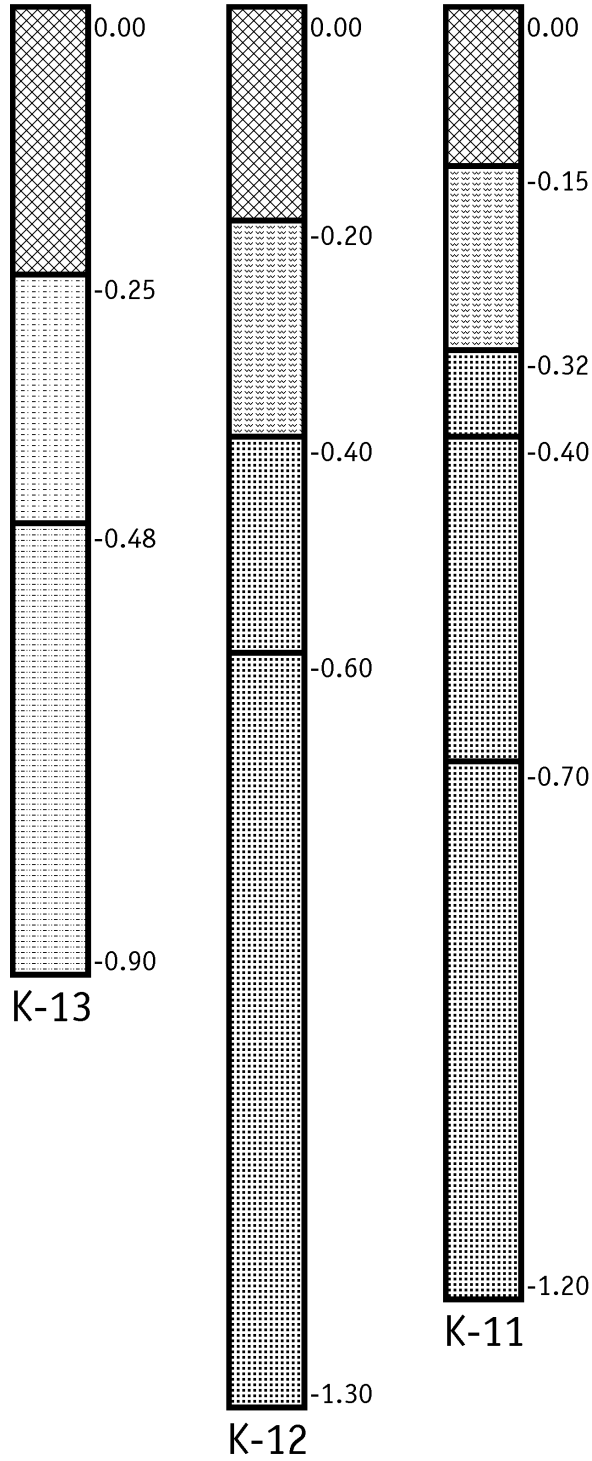
De bodemopbouw van het terrein is voor het grootste deel verstoord. Het grootste deel van het terrein bestaat uit opgebrachte of vergraven grond. In een enkele boring is een natuurlijke bodemopbouw aanwezig. In de boringen ontbreken archeologische indicatoren en ook bij de oppervlaktekartering zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van archeologische resten. De kans dat zich op het onderzochte terrein nog archeologische resten bevinden is dan ook minimaal. Vanuit archeologisch oogpunt zijn er daarom geen belemmeringen voor het bouwrijp maken van het perceel ten behoeve van de bouw van de 27 woningen.

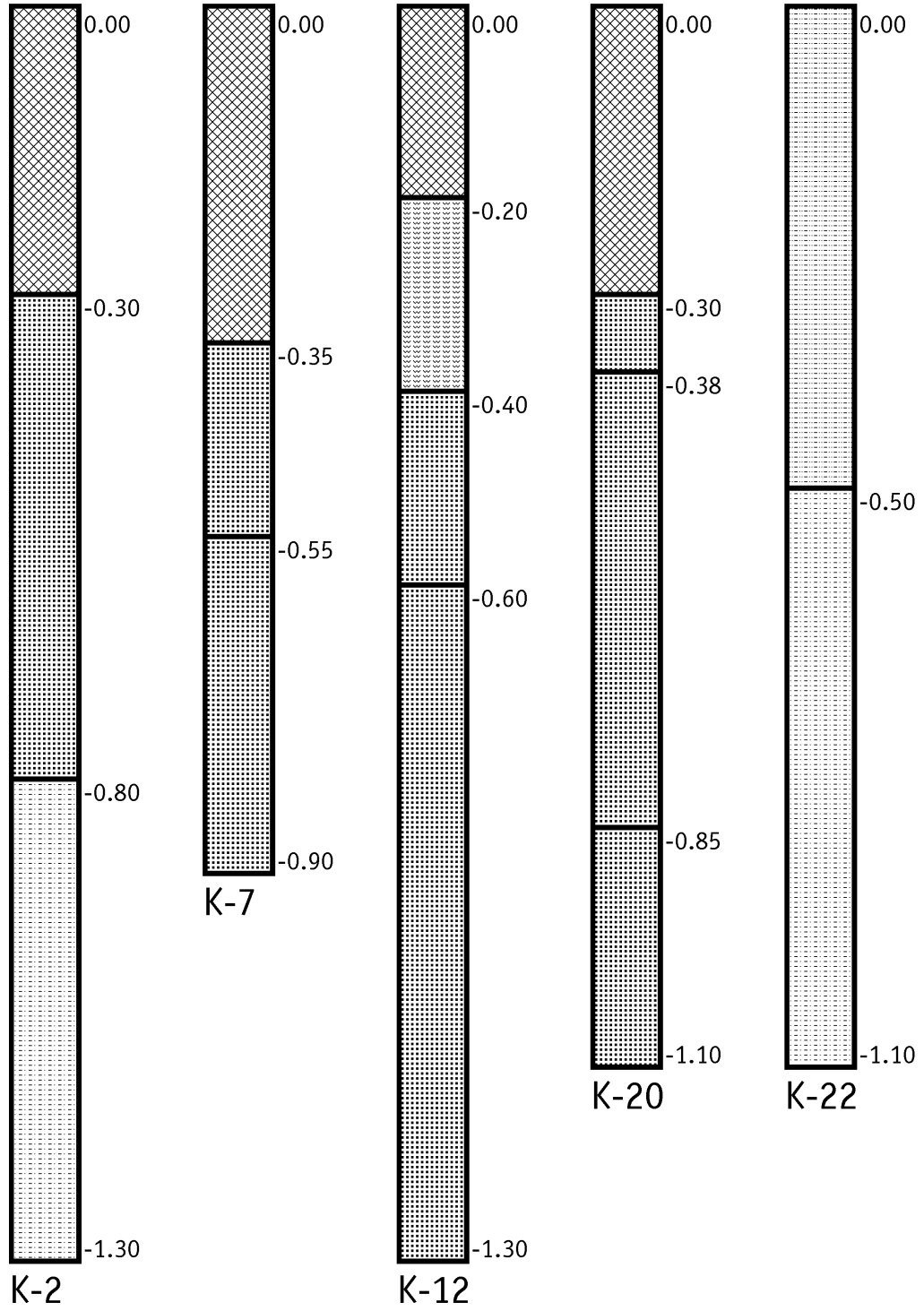
Afbeelding 2 Boorpuntenkaart De Veste. Kaart: B. Schomaker.

Bijlage 1 Boorraaien

Boorraai A-A'. Tekening: G.J. de Roller.

Boorraai B-B'. Tekening: G.J. de Roller.

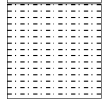

Legenda

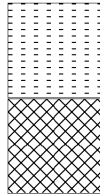
LEGENDA

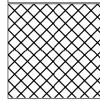
Leem, sterk zandig

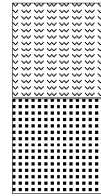
Leem, zwak zandig

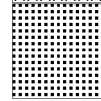
Leem

Bouwvoor

Veen

Zand, matig fijn

Bijlage 2 Boorstaten

boring	diepte (m.)	grens	lithologie	kleur	opmerkingen
1	0,00–1,60	geleidelijk	bouwvoor	bruin/grijs/geel	verrommeld, verstoord
1	1,60–2,00		zand, matig fijn	grijs	verstoord?
2	0,00–0,30	geleidelijk	bouwvoor	grijsrijsbruin	
2	0,30–0,80	scherp	zand, matig fijn	geel	ijzer
2	0,80–1,30		leem, zwak zandig	goengrijs	ijzervlekken
3	0,00–0,15	scherp	bouwvoor	grijsbruin	
3	0,15–1,60		zand, matig fijn	geel/bruin	verrommeld
4	0,00–0,30	geleidelijk	bouwvoor	donkerbruin	
4	0,30–0,50	scherp	zand, matig fijn	lichtbruingeel	
4	0,50–1,20		leem, zwak zandig	grijs	oranje ijzervlekken
5	0,00–0,30	geleidelijk	bouwvoor	donkerbruin	
5	0,30–0,55	geleidelijk	zand, matig fijn	bruin	
5	0,55–0,75		zand, matig fijn	bruingeel	niet dieper geboord vanwege dikke steen
6	0,00–1,50		bouwvoor	bruin/grijs/ geel	baksteenfragmenten op 1,30 m, verstoord
7	0,00–0,35	geleidelijk	bouwvoor	donkerbruin	
7	0,35–0,55	geleidelijk	zand, matig fijn	bruin	
7	0,55–0,90		zand, matig fijn	lichtgrijsgeel	onderin een beetje lemig, niet dieper geboord vanwege dikke steen
8	0,00–1,00	abrupt	bouwvoor	bruin/geel	verrommeld
8	1,00–1,18	geleidelijk	zand, matig fijn	lichtbruingrijs	
8	1,18–1,40	geleidelijk	zand, matig fijn	grijsbruin	
8	1,40–2,00		zand, matig fijn	lichtgeelgrijs	met houtresten, leembrokjes en enkele grindjes
9	0,00–0,48	geleidelijk	zand, matig fijn	grijs/bruin	verrommeld
9	0,48–0,90	geleidelijk	zand, matig fijn	lichtbruin	grote kiezels
9	0,90–1,40		zand, matig fijn	lichtgeelgrijs	zeer licht lemig, enkele grindjes
10	0,00–1,40		zand, matig fijn	lichtgeelbruin lichtbruingrijs	verrommeld
11	0,00–0,15	geleidelijk	bouwvoor	grijsbruin	lager gelegen dan omgeving, ca. 1,20 m

boring	diepte (m.)	grens	lithologie	kleur	opmerkingen
11	0,15–0,32	scherp	veen	donkerbruin	veraard
11	0,32–0,40	geleidelijk	zand, matig fijn	lichtbruingrijs	
11	0,40–0,70	geleidelijk	zand, matig fijn	lichtgeelbruin	
11	0,70–1,20		zand, matig fijn	lichtgeelgrijs	onderin wat houtrestjes
12	0,00–0,20	geleidelijk	bouwvoor	donkergrijs	
12	0,20–0,40	scherp	veen	donkerbruin	veraard
12	0,40–0,60	geleidelijk	zand, matig fijn	lichtbruingrijs	
12	0,60–1,30		zand, matig fijn	geelbruin	
13	0,00–0,25	abrupt	bouwvoor	grijsbruin	
13	0,25–0,48	scherp	leem, zwak zandig	grijs	ijzervlekken
13	0,48–0,90		leem, sterk zandig	geelbruin	
14	0,00–0,30	geleidelijk	bouwvoor	bruingrijs	
14	0,30–0,42	geleidelijk	zand, matig fijn	bruingrijs	
14	0,42–1,00		zand, matig fijn	lichtbruingeel	
15	0,00–0,23	geleidelijk	bouwvoor	grijsbruin	
15	0,23–0,40	geleidelijk	zand, matig fijn	lichtbruingrijs	
15	0,40–0,55	geleidelijk	zand, matig fijn	bruin	
15	0,55–1,20		zand, matig fijn	lichtgeelgrijs	
16	0,00–0,20	geleidelijk	bouwvoor	bruingrijs	
16	0,20–0,44	geleidelijk	zand, matig fijn	bruingrijs	
16	0,44–1,10		zand, matig fijn	lichtgeelgrijs	
17	0,00–0,40	geleidelijk	bouwvoor	bruingrijs	
17	0,40–1,00		leem, sterk zandig	geelbruin	
18	0,00–0,42	geleidelijk	bouwvoor	lichtbruingrijs	verrommeld
18	0,42–0,60	geleidelijk	zand, matig fijn	grijsbruin	
18	0,60–0,90	geleidelijk	zand, matig fijn	bruin	
18	0,90–1,40		zand, matig fijn	geel	
19	0,00–0,35	geleidelijk	bouwvoor	grijsbruin	
19	0,35–0,85	geleidelijk	zand, matig fijn	lichtgeelbruin	grindjes

boring	diepte (m.)	grens	lithologie	kleur	opmerkingen
19	0,85–1,00		leem, zwak zandig	grijs	enkele grindjes
20	0,00–0,30	geleidelijk	bouwvoor	bruingrijs	
20	0,30–0,38	geleidelijk	zand, matig fijn	bruingrijs	
20	0,38–0,85	geleidelijk	zand, matig fijn	lichtgeelbruin	
20	0,85–1,10		zand, matig fijn	lichtgrijsgeel	
21	0,00–0,35	geleidelijk	bouwvoor	bruingrijs	
21	0,35–0,55	geleidelijk	bouwvoor	bruingrijs	
21	0,55–1,20		zand, matig fijn	geelgrijs	
22	0,00–0,50	geleidelijk	leem, sterk zandig	geelbruin	veel grind
22	0,50–1,10		leem, zwak zandig	geelbruin	veel grind
23	0,00–0,40	abrupt	bouwvoor	grijsbruin	
23	0,40–1,20		zand, matig fijn	lichtgrijsgeel	
24	0,00–0,38	geleidelijk	bouwvoor	lichtbruingrijs	
24	0,38–0,88	geleidelijk	zand, matig fijn	geelbruin	verrommeld?
24	0,88–1,20		zand, matig fijn	lichtgrijsbruin	veel grind, dieper boren niet gelukt
25	0,00–0,20	geleidelijk	bouwvoor	donkerbruin	
25	0,20–0,42	geleidelijk	zand, matig fijn	bruingrijs	
25	0,42–1,10		zand, matig fijn	lichtgeelbruin	enkele grindjes
26	0,00–0,55	scherp	bouwvoor	donkerbruin	met baksteenfragmenten en cement, verstoord
26	0,55–0,65	geleidelijk	zand, matig fijn	bruin	
26	0,65–1,20		zand, matig fijn	lichtgrijsgeel	enkele grindjes
27	0,00–0,64	geleidelijk	bouwvoor	lichtbruingrijs	baksteenfragmenten, verrommeld
27	0,64–1,10		zand, matig fijn	geelgrijs	enkele grindjes, onderin ijzervlekken
28	0,00–0,75	geleidelijk	leem	oranjegrijs	ijzervlekken
28	0,75–1,00		leem	geelgrijs	enkele grindjes
29	0,00–1,06	geleidelijk	bouwvoor	donkerbruin/ geel	verrommeld
29	1,06–1,50	geleidelijk	zand, matig fijn	donkerbruingrijs	
29	1,50–1,70		zand, matig fijn	lichtbruin	

boring	diepte (m.)	grens	lithologie	kleur	opmerkingen
30	0,00–0,16	geleidelijk	bouwvoor	bruingrijs	
30	0,16–0,40	geleidelijk	veen	donkerbruin	veraard
30	0,40–0,65	geleidelijk	zand, matig fijn	lichtbruin	
30	0,65–1,10		zand, matig fijn	geel	
